

OPENBAAR MINISTERIE

Parket-Generaal

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Minister van Justitie en Veiligheid
d.t.v. NCTV

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
T +31 88 699 11 00
www.om.nl

enkel per e-mail: [REDACTED]@nctv.minvenj.nl

Datum 14 september 2018
Onderdeel Bestuurlijke en Juridische Zaken
Ons kenmerk PaG/BJZ/52453
Contactpersoon [REDACTED]
Doorkiesnummer(s) 088 - [REDACTED]
Onderwerp ambtsbericht n.a.v. berichtgeving Nieuwsuur en
Trouw

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden.

Geachte heer Grapperhaus,

Naar aanleiding van het nieuwsitem van Nieuwsuur op 10 september jl. en het artikel in Trouw op 10 september jl. over de steun van de Nederlandse regering aan gewapende groeperingen in Syrië stuur ik u hierbij dit ambtsbericht. Zowel het nieuwsitem als het krantenartikel bevatten uitingen van officier van justitie de heer Van Veghel waarover ik u nader wil informeren. Ik zal een achtergrond schetsen bij het gegeven interview en vervolgens stil staan bij de vermeende uitingen van het OM over Jabhat Al-Shamiya.

Achtergrond interview

Het item bevat fragmenten van een interview dat is opgenomen op 25 juli 2018 hetgeen vooraf is gegaan aan een voorgesprek dat plaatsvond op 5 juli 2018. In het voorgesprek is door Nieuwsuur aangegeven dat het interview zou plaatsvinden in het kader van een terugblik-aflevering op '5 jaar Syrië' dat werd samengesteld door Nieuwsuur en Trouw. Tijdens het voorgesprek werd aangegeven dat er in het kader van deze terugblik-aflevering met meerdere personen gesprekken werden gevoerd die de afgelopen 5 jaar een rol hebben gespeeld in relatie tot alle gebeurtenissen in Syrië. Dit zou variëren van onder meer betrokkenen met betrekking tot de oorlog aldaar, de vluchtelingenstroom daardoor en het probleem van de Syriëgangers. Het interview met officier van justitie Van Veghel zou zich voornamelijk concentreren op het laatste onderwerp.

Tijdens het voorgesprek en het interview is met geen enkel woord gerept over het steunprogramma vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken. In de weken na

de opname is ook niet aangegeven dat onderdelen van het interview in de uiteindelijke vorm van het nieuwsitem en de krant getoond zouden worden. De indruk die wordt gewekt dat het OM in een interview zou hebben gereageerd op een item over het steunprogramma van het Ministerie van Buitenlandse zaken is dan ook niet juist en te wijten aan de wijze waarop de montage van de beelden plaats heeft gehad.

Kwalificatie van een criminele organisatie met een terroristisch oogmerk in algemene zin

Het is vaste rechtspraak dat strijdende groeperingen die er in het strijdgebied op uit zijn om een kalifaat te stichten en daarmee de huidige fundamentele politieke structuur te vernietigen zijn aan te merken als een criminele organisatie met een terroristisch oogmerk. Dit geldt uiteraard te meer als dit streven om een kalifaat te stichten gepaard gaat met handelingen die er op gericht zijn om de bevolking of een deel daarvan ernstig vrees aan te jagen. Strikt genomen is dit echter niet noodzakelijk.

Daarnaast is het niet noodzakelijk dat een dergelijke organisatie is opgenomen op de terrorismelijst van de EU of de VN zoals in de media wel wordt betoogd. Uiteraard vormt vermelding op deze lijst een bevestiging van het standpunt dat een organisatie inderdaad aan te merken is als een criminele organisatie met een terroristisch oogmerk, maar er is geen enkele basis om andersom te redeneren. Het is niet gezegd dat het niet vermeld staan op de EU- of VN-lijst maakt dat een organisatie niet aangemerkt kan worden als een criminele organisatie met een terroristisch oogmerk. De Nederlandse wetgever heeft gekozen voor een eigen, nationale, definitie die los staat van het al dan niet vermeld staan op de EU- of VN-lijst.

In de context van de uitzending is het relevant om op te merken dat het OM geen algemene uitspraken doet over strijdende groeperingen. Het OM kijkt in elke strafzaak naar de specifieke omstandigheden van die zaak en de specifieke periode waarin die zaak gespeeld heeft. Dit heeft te maken met de constatering dat strijdende groeperingen in het strijdgebied niet zelden bestaan uit verschillende ideologische onderdelen en vaak gedurende de jaren van kleur en coalitiepartners 'verschieten'. In algemene zin is het daarom – uitzonderingen als bijvoorbeeld IS en Al Q'Aida daargelaten – onmogelijk om iets te zeggen over strijdende groeperingen. Van belang is tot welk onderdeel een verdachte behoorde en in welke periode.

Als is vastgesteld tot welk onderdeel een verdachte behoorde en in welke periode dat was, wordt aan de hand van de inhoud van het dossier en open bronnen getoetst of dát onderdeel van dié strijdende partij in dié periode voldeed aan de hiervoor genoemde voorwaarden. Het is gebruikelijk dat van het dossier ook

onderdeel uitmaakt een of meerdere kennisdocumenten opgesteld door een Midden Oosten-deskundige van de Landelijke Eenheid van de politie.

In deze kennisdocumenten wordt ingegaan op algemene zaken betreffende het strijdgebied, maar ook op de verschillende strijdende partijen aldaar en – veelal ook – de wijze waarop deze geïd kunnen worden. Dit kennisdocument wordt opgesteld aan de hand van open bronnen.

Dit kennisdocument is voor het OM, maar ook voor de oordelende rechters, vaak een belangrijke bron om te kunnen komen tot een kwalificatie. In de meeste strafzaken – die betrekking hebben op IS, Al Q'Aida of daaraan gelieerde groeperingen – is dit overigens veelal geen probleem. In sommige zaken ligt dit ingewikkelder en wordt vooral gekeken naar het uiteindelijke doel dat die strijdende partij najoeg op dat moment. Is dat het omver werpen van de regering en het willen vestigen van een Islamitische Staat of Kalifaat dan zal geconcludeerd worden dat er sprake is van een criminele organisatie met een terroristisch oogmerk.

Kwalificering Jabhat Al-Shamiya als een criminele organisatie met een terroristisch oogmerk

In de eerste plaats is van groot belang om op te merken dat het OM zich nooit in algemene zin heeft uitgelaten over de strijdgroep Jabhat Al-Shamiya. In het interview d.d. 25 juli 2018 zijn door officier van justitie Van Veghel de organisatie Ahrar Al-Sham en Jaysh Al-Islam genoemd, maar niet Jabhat Al-Shamiya. Alleen in een concrete strafzaak – die thans in hoger beroep loopt – heeft het OM ter zitting een standpunt ingenomen over deze strijdgroep. Dit standpunt had betrekking op die *specifieke strafzaak* aan de hand van de *specifieke omstandigheden* in die zaak en met betrekking tot de periode eind 2014 – midden 2015. Met name de (voor deze zaak specifieke) uitlatingen die de verdachte zelf ter zitting had gedaan waren relevant. Dit had te maken met de samenhang met het deelnemen aan andere terroristische organisaties die aan verdachte verweten werden. Deze uitlatingen waren in dit verband relevant omdat ze wezen op een bepaald ideologisch onderdeel op dat moment binnen Jabhat Al-Shamiya. Meeromvattend is het standpunt van het OM – anders dan nu wellicht gesuggereerd wordt – nooit geweest.

Opgemerkt moet worden dat dit in geen geval gezien moet worden als een algemeen standpunt over Jabhat Al-Shamiya. Daarvoor was deze strijdgroep – zeker in de beginperiode waarop ook de tenlastelegging zag – veel te diffuus. In het requisitoir werd het volgende genoemd:

'Verdachte heeft vandaag verklaard dat de strijdgroep waarvan hij deel uit maakte onder de paraplu van de FSA¹ de strijdgroep Jabhat al-Shamiyah was. Opeens viel alles nagenoeg op zijn plaats. Ten aanzien van Jabhat al-Shamiyah blijkt het volgende uit openbare bronnen:

- *De groepering is salafistisch;*
- *De groepering streeft naar de oprichting van een kalifaat met sharia-rechtspraak;*
- *De groepering maakt deel uit van Ahrar al-Sham;*
- *De groepering heeft als hoofdkwartier Azaz*

Kortom: het gaat hier niet om een seculiere strijdgroep binnen de FSA, maar om een jihadistische strijdgroep die streeft naar de oprichting van een kalifaat en dientengevolge niet slechts streeft naar de vervanging van het Assad-regime, maar ook streeft naar het ernstig ontwrichten en vernietigen van fundamentele politieke, constitutionele, economische of sociale structuren van een land, een en ander zoals bedoeld in artikel 83a Wetboek van Strafrecht. De groepering valt – met andere woorden – niet anders dan te kwalificeren als een criminele organisatie met terroristisch oogmerk.

En bij deze organisatie heeft verdachte zich – naar eigen zeggen ter zitting – aangesloten en dat blijkt niet alleen uit zijn verklaring. Ondersteuning valt te vinden in:

- *Het feit dat verdachte heeft aangegeven dat hij niet alleen gevechtstraining kreeg, maar ook training in de Islam, hetgeen niet gebruikelijk is bij een seculiere strijdgroep, maar wel bij een jihadistische strijdgroep;*
- *Het feit dat de strijdgroep inderdaad in Azzaz gebaseerd was;*
- *Het feit dat er inderdaad nauwe banden waren met Ahrar al-Shaam, zijnde de organisatie waarvan verdachte eerder heeft verklaard naar toe overgestapt te zijn.*

Het valt dus allemaal in elkaar.'

Kijkend naar dit fragment uit het requisitoir is er duidelijk sprake van een samenstel van factoren die ten grondslag lag aan de uiteindelijke conclusie. Gelet op de late verklaring van de verdachte bevatte het dossier geen kennisdocument over deze specifieke strijdende groepering. Een verzoek om aanhouding van het OM om alsnog een dergelijk document op te laten maken, werd door de rechtbank afgewezen en de zaak werd dezelfde dag nog voortgezet. Door deze omstandigheden moest het OM op basis van een snelle beoordeling van openbare bronnen komen tot een standpunt met betrekking tot de kwalificatie van deze strijdgroep.

¹ Free Syrian Army

Uit de gebeurtenissen van de afgelopen dagen zou wel geconcludeerd kunnen worden dat het goed is om in minder duidelijk liggende gevallen overleg te voeren met deskundigen op dit terrein zoals van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Oordeel van de rechtbank inzake Jabhat Al-Shamiya

De rechtbank heeft zich uiteindelijk niet expliciet uitgelaten over het door het OM ingenomen standpunt. De rechtbank kwam niet toe aan de kwalificatie met betrekking tot Jabhat Al-Shamiya omdat ze onvoldoende vond vast staan dat de verdachte zich daarbij had aangesloten. De rechtbank overwoog het navolgende:

'De rechtbank is van oordeel dat deze situatie zich hier voordoet voor een deel van het tenlastegelegde. De zich in het dossier bevindende bewijsmiddelen dat de verdachte zou hebben deelgenomen aan de verboden terroristische organisatie(s) Jabhat al-Nusra (JaN) en/of Al Qaida en/of Jabhat al Shamiya(h) en/of Ahrar al-Sh(a)am en/of Jay(h)s al-Islam en dat hij door die deelname het oogmerk zou hebben gehad terroristische misdrijven te plegen, zijn terug te voeren op één bron, te weten de eigen verklaring van de verdachte ter terechtzitting.'

Of in het onderstreepte gedeelte een impliciet oordeel over deze organisatie gegeven is door de rechtbank, valt helaas moeilijk vast te stellen.

Hoger beroep in de betreffende zaak

Hoewel de rechtbank niet tot een veroordeling kwam voor deelname aan een criminele organisatie met een terroristisch oogmerk werd de verdachte wel veroordeeld voor zijn deelname aan de gewapende strijd in Syrië tot een gevangenisstraf voor de duur van 36 maanden waarvan 12 maanden voorwaardelijk. Tegen dit vonnis werd zowel door de verdediging als door het openbaar ministerie hoger beroep ingesteld. Dit hoger beroep zal op 4 oktober 2018 dienen bij het Gerechtshof te Den Haag. Uiteraard is inmiddels wel een kennisdocument opgesteld door een Midden Oosten-deskundige van de Landelijke Eenheid van de politie en toegevoegd aan het dossier. Dit kennisdocument bevestigt het zeer diffuse karakter van de strijdgroep Jabhat Al-Shamiya. Zeker in de beginperiode was deze strijdgroep een verzameling van diverse strijdgroepen, van gematigde niet-ideologische strijdgroepen tot de salafistische coalitie Islamitisch Front. Ahrar al-Sham, een terroristische organisatie, maakte deel uit van deze coalitie. Verdachte zou – naar eigen zeggen – naar deze organisatie zijn overgestapt. Het kennisdocument bevestigt daarmee de openbare bronnen waarop het OM zich in eerste aanleg gebaseerd heeft. Het OM komt – mede gelet op het diffuse karakter – niet tot de algemene conclusie dat Jabhat Al-Shamiya gekwalificeerd kan worden als een terroristische organisatie.

Datum 14 september 2018
Ons kenmerk PaG/BJZ/52453
Pagina 6/6

Bekendheid met het steunprogramma van het Ministerie van Buitenlandse Zaken
Afsluitend wil ik opmerken dat er op geen enkel moment sprake is geweest van het informeren van het OM door het Ministerie van Buitenlandse Zaken over het steunprogramma aan organisaties. Het OM heeft dan ook nooit geweten dat deze (of andere) organisatie(s) gesteund werden door het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

G.W. van der Burg